

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและสภาพปัญหา

เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีหลักการในการค้นหาความจริง กล่าวคือ ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ตำรวจ พนักงานอัยการและศาล จะต้องร่วมมือกันในการค้นหาความจริง ทั้งนี้ การค้นหาความจริงดังกล่าวจะสำเร็จได้ย่อมต้องอาศัยพยานหลักฐาน ซึ่งได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ แต่อย่างไรก็ตามการที่ศาลจะพิจารณาถึงพยานหลักฐานนั้นๆ ได้จะต้องมีการ “นำสืบ” ถึงพยานหลักฐานดังกล่าวในการพิจารณาของศาลเสียก่อน¹

สืบเนื่องจากพยานหลักฐานจะสามารถเป็นตัวชี้ถึงข้อเท็จจริงในคดีที่ว่าจำเลยเป็นผู้ผิดหรือบริสุทธิ์นี้เอง พยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นพยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลจึงมักตกเป็น “เป้าหมาย” ที่จะถูกทำลายหรือแทรกแซงเพื่อบิดเบือนข้อเท็จจริงบ่อยครั้ง ทั้งนี้ แม้ว่าพยานหลักฐานที่จะเป็นเครื่องชี้ความผิดหรือบริสุทธิ์ของจำเลยนั้นจะแบ่งออกได้เป็นพยานวัตถุ พยานเอกสาร และพยานบุคคลดังที่ได้กล่าวไปแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากพยานบุคคลถือเป็นกลไกที่จะทำหน้าที่เชื่อมโยงเหตุการณ์และพยานหลักฐานอื่นๆ ในคดีเข้าด้วยกัน ดังนั้นพยานบุคคลจึงถือเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญที่สุดในกระบวนการพิจารณาคดี

อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นข้อมูลเก่า แต่จากสถิติของสำนักงานอัยการสูงสุด ปี พ.ศ. 2534 และ 2535 มีคดีถึงร้อยละ 20 ที่ศาลยกฟ้องโจทก์เนื่องจากไม่มีประจักษ์พยานไปชี้ตัวจำเลย ทั้งนี้ ในหลายกรณีที่ศาลมักจะตัดพยานบุคคลปากนั้นๆ ออกเนื่องจากว่าพยานคนนั้นหลบเลี่ยงไม่ไปเบิกความโดยอาศัยข้ออ้างต่างๆ เช่น การอ้างความเจ็บป่วย หรือหลบหนีไม่ไปเบิกความตามกำหนดนัด² จนในที่สุดส่งผลให้ศาลต้องยกฟ้องคดีนั้น โดยการที่พยานบุคคลหลีกเลี่ยงไม่มาศาลนั้นอาจจะเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น ความไม่แน่ใจในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84 และ 85

² สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549), น. 597.

ตนเองและครอบครัว หรือถูกจู่ใจโดยอามิสสินจ้าง เป็นต้น ซึ่งทำให้ไม่สามารถได้พยานบุคคลมาเพื่อค้นหาความจริงได้

ดังที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 918/2503 มีข้อเท็จจริงปรากฏในคดีว่าพยานโจทก์ได้รับหมายเรียกแล้วไม่ยอมมาศาล จนศาลชั้นต้นต้องเลื่อนการพิจารณาถึง 6 ครั้ง ในครั้งสุดท้ายศาลสั่งตัดพยานและสืบพยานโจทก์ที่มาศาล 1 ปาก แล้ววินิจฉัยว่าโจทก์นำสืบไม่ได้ว่าจำเลยกระทำผิดพิพากษายกฟ้อง อย่างไรก็ตามในที่สุดคดีนี้ศาลฎีกาอนุญาตให้เลื่อนคดีออกไปอีกนัดหนึ่งเพราะเห็นว่าจำเลยได้รับการประกันตัวทำให้ไม่ได้รับความลำบากมากนักและไม่เป็นการเสียความยุติธรรม

จากปัญหาข้างต้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายควรต้องให้ความสำคัญในการป้องกันการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลเพื่อให้ได้พยานบุคคลมาให้ความจริงในศาลโดยอาจใช้มาตรการดังต่อไปนี้

(ก) มาตรการในการสืบพยานล่วงหน้า เช่น การสืบพยานล่วงหน้าก่อนฟ้องคดีต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ การสืบพยานล่วงหน้าหลังฟ้องคดีต่อศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173/2 เป็นต้น

(ข) มาตรการในการคุ้มครองพยาน เช่น มาตรการคุ้มครองพยานกรณีทั่วไปและกรณีพิเศษ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 เป็นต้น

(ค) มาตรการสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลย เช่น มาตรการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสาม เป็นต้น

(ง) มาตรการลงโทษผู้ที่ยุ่งเหยิงกับพยานบุคคล

ทั้งนี้ มาตรการในข้อ (ก) และข้อ (ข) ได้มีการใช้ในประเศไทยนานพอสมควรแล้ว นอกจากนั้นมาตรการข้อ (ค) ก็ได้มีการนำมาใช้ตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 จึงไม่อยู่ในขอบเขตของการศึกษา โดยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเน้นศึกษามาตรการในเรื่องของการลงโทษผู้ที่เข้ามายุ่งเหยิงกับพยานบุคคลไม่ว่าโดยวิธีการอย่างไรก็ตาม

แม้ว่าในปัจจุบันนี้ประเทศไทยจะมีบทบัญญัติที่สามารถเอาผิดกับ “คนนอก” ที่เข้ามายุ่งเหยิงกับพยานบุคคลก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงการอาศัยความผิดที่มุ่งลงโทษพยานบุคคลเองเป็นฐานและนำหลักการทั่วไปเรื่องตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุนมาปรับเท่านั้นมิใช่บทบัญญัติที่มุ่งเอาผิดกับบุคคลที่ไม่ใช่พยานบุคคลแต่อย่างใด

การกระทำบางอย่างที่ไม่เป็นความผิดอาญาก็อาจถือเป็นการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลได้ เช่น การก่อกวนพยานจนไม่สามารถเบิกความได้ การให้ข้อมูลเท็จแก่พยานจนเกิดความสับสน หรือแม้การกระทำที่ดูเหมือนว่าเป็นสิ่งปกติธรรมดาในวิชาชีพกฎหมาย เช่น การที่พนักงานอัยการ หรือทนายความสอนพยานให้เบิกความไม่ตรงกับความจริงเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อคดีของตนก็ถือเป็นการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลเช่นกัน ดังนั้นด้วยเหตุว่าการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลสามารถกระทำได้มากมายหลายรูปแบบนี้เองจึงทำให้กฎหมายที่มีอยู่เดิมและมีได้มุ่งเอาผิดกับผู้ยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลโดยตรงนั้นไม่ครอบคลุมการกระทำบางกรณีได้

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

(ก) เพื่อให้ทราบแนวความคิดและความจำเป็นที่ต้องมีการบัญญัติความผิดฐานยุ่งเหยิงกับพยานบุคคล

(ข) เพื่อศึกษาขอบเขตและองค์ประกอบของความผิดที่มุ่งลงโทษผู้ที่ทำการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลในรูปแบบต่างๆ ของกฎหมายต่างประเทศ

(ค) เพื่อศึกษาถึงบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่นของประเทศไทยว่าสามารถเอาผิดกับผู้ยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลอย่างครอบคลุมทุกกรณีหรือไม่

(ง) เพื่อศึกษาถึงแนวทางการใช้การตีความบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่นของประเทศไทยเพื่อให้สามารถเอาผิดกับผู้ยุ่งเหยิงพยานบุคคลได้อย่างครอบคลุมและอาจต้องมีการบัญญัติความผิดขึ้นใหม่ในบางกรณี

3. สมมติฐาน

การกระทำที่เป็นการกระหน่ำต่อกรได้มาซึ่งความจริงจากพยานบุคคลหรือการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลนั้นอาจแบ่งออกได้เป็นการชักจูงพยานบุคคล การข่มขู่พยานบุคคลหรือการตอบโต้พยานบุคคล และการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลรูปแบบอื่นๆ ซึ่งเมื่อนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา เช่น ความผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นขัดขืนหมายหรือคำสั่งศาลให้มาศาล ตามมาตรา 170 ประกอบกับมาตรา 84 ความผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นขัดขืนคำสั่งศาลให้เบิกความ ตามมาตรา 171 ประกอบกับมาตรา 84 ความผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นเบิกความเท็จตามมาตรา 177 ประกอบกับมาตรา 84 ความผิดฐานทำลายพยานหลักฐาน ตามมาตรา 184 หรือความผิดฐานข่มขืนใจผู้อื่น ตาม

มาตรา 309 เป็นต้นมาปรับใช้แล้วยังไม่ครอบคลุมการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลในทุกกรณี โดยเฉพาะกรณีการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลโดยการชักจูงพยานบุคคลให้ไม่เดินทางไปเบิกความ ไม่ยอมเบิกความ หรือเบิกความเท็จ หรือการกระทำบางอย่างที่ไม่เป็นความผิดอาญาในตัวเอง เช่น การกดดันให้พยานบุคคลเกิดความเครียด รำคาญ หรือเกิดความทุกข์ทรมานจิตใจ หรือทำให้พยานบุคคลเกิดความไขว้เขวในการเบิกความอีกด้วย

4. วิธีการศึกษา

ศึกษาวิจัยในทางเอกสาร จากหนังสือกฎหมาย ตำราทางวิชาการ บทความในวารสารทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมารวบรวมวิเคราะห์ให้เป็นระบบ เพื่อเปรียบเทียบ หาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

5. ขอบเขตการศึกษา

เน้นศึกษาแนวคิดและบทบัญญัติของต่างประเทศทั้งประเทศที่ใช้ระบบเองไกลอเมริกา ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย และประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมัน โดยเปรียบเทียบกับบทบัญญัติของประเทศไทยเพื่อให้ทราบเหตุผลที่จะต้องมีการคุ้มครองการได้มาซึ่งความจริงจากพยานบุคคล ทั้งศึกษาว่าบทบัญญัติของประเทศไทยครอบคลุมเพียงพอ โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ และวิเคราะห์ถึงจุดบกพร่องของกฎหมายไทยในปัจจุบัน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(ก) เพื่อให้ทราบถึงแนวความคิดและความจำเป็นที่จะต้องมีการบัญญัติความผิดฐานยุ่งเหยิงกับพยานบุคคล

(ข) เพื่อให้ทราบว่ากฎหมายของต่างประเทศสามารถเอาผิดกับการกระทำที่เป็นการยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลครอบคลุมทุกกรณีหรือไม่

(ค) เพื่อให้ทราบว่าบทบัญญัติทั้งในประมวลกฎหมายอาญาของไทยและกฎหมายฉบับอื่นสามารถเอาผิดกับผู้ที่ยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลอย่างครอบคลุมหรือไม่ และหากไม่ครอบคลุมควรจะมีการตีความหรือแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร